Sain arvioitavaksi Risto Variksen kirjoittaman Kylähullun Kantelettaren. Tekijä on julkaissut kirjan tekijännimellä Insinööri Ilmarinen. Jo se saa huulet hymynkarelle ja miettimään, mitä insinöörillä on tämän kirjan kanssa tekemistä, oivallus sinänsä ja pistää lukemaan.

Kylähullun Kanteletar -teoksessa on 89 A 4: n kokoista sivua. Runoja kirjassa on alkulause ja loppuvirsi mukaan lukien 83 eli keskimäärin yksi runo per sivu kahdella palstalla.

Mitä tulee kalevalakieliseen runomittaan, joka on todella olennaista tämän tyyppisessä teoksessa on hyvää ja virheetöntä. Pienenä miinuksena teoksen mitassa on se, että Risto Varis ei käytä lainkaan 9-tavuista säettä, joita Kalevalassa on sentään satoja.

Risto Variksen teksti on kaiken kaikkiaan todella nautinnollista luettavaa. Huumori kukkii ja tarinat kulkevat historiasta aina nykypäivään. Risto Varis on pukenut jokaiseen kirjansa hahmoon omaperäisyyttä ja luontevuutta.

Pidin erityisesti seuraavista runoista:

1. Aateluuden aallokoilla: Hauska ja ironinen kuvaus vapaaherra Vatsersrönnistä, jonka tammiarkku "varustettiin hydrauliikoin".

12. Altismieli-Alhoniemi: siinä vänrikki sotii Suomen itsenäisyyden puolesta ja ihastuu Katriin Kauhavalta. Tässä runossa tapahtuu eikä ole turhaa toistoa, mikä on kalevalanmitassa varsin tyypillistä.

15. Ansiokas Anttilainen: hyvä kuvaus harrastajakirjoittajasta, joka "siemensi runojen pellon pöytälaatikkopölyihin". Oivaltavaa kuvausta, missä Allu Anttilainen lopulta tajuaa ihmisen rakastamisen taidon.

20. Armelias arjalainen: Yksi kirjan pisimmistä runoista. Se kertoo Hitlerin Saksan upseerista, Armin Arnoldista, joka "sodan uskoi oikeaksi". Hyvää ja mielenkiintoista kuvausta natsisaksan mielettömyydestä.

22. Arvaamaton Arvilommi: Runo kertoo Arvo Arvilommista, joka "sanan säilää säihkytteli". Lopussa hänen "kahdeksansataatuhatta sanailuaan" kelpasivat vain "sytyiksi sopivaisiksi" ja suvun nuorin Arvi niistä "hyvät liidokit rakensi". Tässä on hienosti kuvattu elämän raadollisuus.

34. Haaveellinen Hanna-Leena: Runo kertoo Hanna-Leena Hannukselasta, joka tyttönä "pilvilinnaansa ehätti" ja haaveenaan "runoilijaksi ruveta". Lopuksi "helmaan viimeisten unien kaipaamilleen kaukomaille" nukahti. Kaikesta voi siis uneksia, mutta ei kaikkea tarvitse silti toteuttaa. Siinä tämän runon oiva opetus.

36. Hajamieli-Hartikainen: Matematiikan professori Harri Hartikainen hölmöilee tosissaan. Hieno, humoristinen ja kekseliäs runo.

39. Hehkeyden helmililja: Romanttinen runo lyhyimmästä päästä. Siinä "muscarin korea kasvi" keinuu tangon tahdissa. Rakkausruno, josta pidin. Esimerkkinä siitä, että kalevalanmittainen

runo voi olla lyhytkin.

59. Itsepäinen itsenäinen: Hyvä kuvaus runoilijasta, joka "ei kriitikoista välitä". Siinä verrataan osuvasti pientä itsenäistä kansakuntaa härkäpäiseen runoilijanruppanaan.

60. Ivallinen Iivarinen: Lorutyyppinen ja laulunomainesti soiva runo. Näitä olisin kaivannut enemmänkin.

62. Janoovainen Jarvalainen: Runo kertoo nuoresta Jarno Jarvalaisesta, joka "lailla hullun hurjasteli". Opettavaisen ja ajankohtaisen tarinan loppu huipentuu halvaantuneen uneen, missä hän "ehätti Ateenaan aivan".

63. Jormalainen joustavana: Liiallinen pokkurointi on tarinan aiheena, kun lopussa "niska niksahti pahasti; pirulle kumartaa taisi". Runon kertomus panee miettimään elämän tarkoitusta.

74. Keikaroiva kermaleivos: Tämä runo sopii hyvin urbaaneille ja varsinkin nuorille. Tässä on opettavaista kuvausta siitä, mikä laite on separaattori. Herkullisia sanoja ei ole säästelty. Tämän tyyppisiä olisin lukenut lisääkin. On niin hienosti ja hauskasti kuvattu maaseudun kulttuuria.

Loppupuolen runot ovat parempia ja mielenkiintoisempia kuin alkupuolen. Aivan kuin insinöörin koneisto olisi alussa hitaasti lämpenevää sorttia ja päästetty vasta lopussa täysillä vauhtiin. Risto Variksen tekstissä on myös pilkahdus pakinahenkeä. Riemastuttavaa on se, kuinka hän on omistautunut henkilöihinsä ja tapahtumiin käyttäen kiinnostavasti mielikuvitustaan.

Haluan lopuksi kiittää Risto Varista hänen omaperäisistä runoistaan. Hänen rikasta ja raikasta kieltänsä on miellyttävä lukea, sillä runot rullaavat. Teoksen runoja lukiessa saa tutustua monenlaisiin inehmoihin (ihmisiin), heidän kohtaloihinsa ja joidenkin omituisiin luonteenpiirteisiin.

Tampereella 25.11.2007
Sauli Salomaa